

Keown, Dominic (ed.), *A Companion to Catalan Culture* (Tamesis, 2011), 268 pp. ISBN: 978-1-85566-227-8.

A la introducció de *A Companion to Catalan Culture*, Dominic Keown explica que la principal raó que l'ha motivat a publicar aquest compendi és la importància de mostrar una visió autocentrada de la cultura catalana al lectorat anglòfon. Segons Keown, si bé la majoria de compilacions d'estudis culturals hispànics publicats en anglès fan un considerable esforç per incloure les contribucions de la cultura catalana, aquesta no acaba de trobar el seu espai dins els paràmetres establerts. Precisament aquest xoc entre dos àmbits culturals i nacionals és un dels temes presents a la majoria dels articles, que no poden evitar referir-se a la centralitat de les relacions Catalunya-Espanya a l'hora d'analitzar les continuïtats i discontinuïtats presents a la historiografia, la llengua o la cultura catalana en general. Ara bé, el volum va més enllà i evita que la dicotomia Catalunya-Espanya amagui la presència d'enfrontaments interns, tot presentant les nacions com a espais de conflicte: des de la centralitat de la lluita de classes a la configuració de la Catalunya moderna fins els enfrontaments a l'hora de modernitzar la ciutat de Barcelona, passant per la història de la rivalitat futbolística-política entre el F.C. Barcelona i el R.C.D. Espanyol. Keown deixa clar a la introducció que els articles incorporen l'anàlisi de les experiències populars, tot superant la tradicional divisió entre alta i baixa cultura. És per això que hi trobem innovadores contribucions sobre fenòmens com l'esport, les festes populars o la cuina catalana.

Al primer dels deu capítols que componen el llibre Keown ofereix una introducció a la cultura catalana contemporània, on posa èmfasi a les similituds i diferències entre Catalunya i dues nacions ben conegudes pel lectorat anglòfon: Irlanda i Escòcia. L'article, així mateix, especifica que foren "the illiterate peasants and workers" (14) els que mantingueren la fidelitat lingüística fins als canvis socioculturals portats per la Renaixença. En relació a aquest punt cal

destacar la magnífica panoràmica que constitueix el capítol sobre la llengua catalana, escrit per Miquel Strubell, que abasta des dels inicis de l'idioma fins els reptes de futur. Els capítols dos i tres se centren a explicar la història de la nació catalana de forma molt ben entrelaçada, focalitzant primer en la relació entre canvis socials i lingüístics a l'Edat Mitjana i a continuació en la construcció de la nació burgesa durant la industrialització, que suposà la definitiva consolidació de Barcelona com un espai de lluita de classes. La importància de Barcelona pel conjunt de Catalunya és remarcada per diverses contribucions i pel fet que s'hi dedica un capítol, 'Barcelona: The Siege City', on Robert Davidson fa una panoràmica històrica de la ciutat enfocada principalment a l'urbanisme, per acabar parlant del "postmodern siege" (107) que ha constituït el desenvolupament recent, l'anomenada Marca Barcelona formada per museus i platges turístiques que ha convertit el preu del lloguer en un luxe per a molts barcelonins.

El capítol de Louise Johnson sobre esport tracta, entre altres temes, el rol social del Barça, la centralitat del muntanyisme, la lluita de les dones per poder fer esport en un plànol d'igualtat amb els homes o l'ingent treball de Joaquim Maria Puyal i el lingüista Jordi Mir durant els anys 70 per recuperar la terminologia esportiva pròpia, d'arrel anglesa. Així mateix, Johnson ressalta que mentre al País Basc s'hi promocionaren els esports rurals, a Catalunya es mirà majoritàriament cap als esports moderns. Un procés similar es va donar amb la música catalana, que des de mitjans del segle dinou rebutjà el folklorisme en favor de l'uropeïtzació, segons explica el capítol de Tess Knighton dedicat a la música catalana, que segurament hauria estat més complet si hagués destinat algunes pàgines a fenòmens tan rellevants com el rock català. Quant al cinema, Jaume Martí-Olivella destaca el caràcter transnacional i translingüístic d'aquest art, tot fent esment als *Nous Directors Catalans*, els documentals de la Barcelona postolímpica, el cinema de memòria històrica exemplificat pel film *Salvador* i, finalment, les adaptacions literàries de Ventura Pons. Mentre molts dels articles discuteixen els enfrontaments històrics que han configurat la societat catalana actual, el capítol dedicat a les festes populars justament mostra com les

festivitats són un “primary vehicle of civic pedagogy” (210) on es mesclen i interrelacionen les diferents classes socials, els homes i les dones, els creients i els no-creients o els residents i els nouvinguts. Tot i això, l'autora, Dorothy Noyes, mostra com aquestes celebracions han estat un altre dels fets culturals que ha patit repressió, com ara la Sardana o el Carnestoltes tant amb Primo de Rivera com durant el Franquisme. Finalment, Montserrat Roser signa el capítol sobre cuina catalana, on mostra com la gastronomia exposa alhora un símbol de diferència nacional i diversos conflictes interns, especialment entre els anomenats ‘celebrity’ xefs, amb Ferran Adrià com a màxim exponent, i els defensors de la cuina tradicional com Santi Santamaría, qui ha criticat la ‘McDonalització’ de les Estrelles Michelin o l’ús d’additius artificials.

Aquest *Companion* inclou tot un seguit de continguts necessaris per a una primera aproximació a la cultura catalana, la qual cosa el converteix en una eina essencial per a l’ensenyament de la cultura catalana a un context anglòfon, tot i que també és útil per al lectorat no universitari interessat en la nació catalana. Cal afegir, així mateix, que és un llibre molt ben editat, on els capítols estan ben connectats i relacionats, de forma que el lector percep un fil conductor que dóna coherència al volum. L’únic que s’hi troba a faltar és una anàlisi més acurada de la cultura creada pel moviment proletari i anarquista, que ha estat, i segurament és, central a la història de Catalunya. Tot i que molts capítols en fan esment, generalment ho fan dins un marc de lluita i violència, obviant la gran riquesa de les expressions culturals i populars –ateneus, biblioteques, associacions, moviments esperantistes, etc.– desenvolupades per la classe treballadora catalana.

Per concloure, cal remarcar la perspectiva fresca i adaptada als temps actuals que representa aquest volum, tot assolint l’equilibri entre les visions tradicionals i modernes del fet cultural. La inclusió de temàtiques que les universitats catalanes no solen tractar, com ara l’esport, la gastronomia o les festes populars entre d’altres fan que aquest llibre també sigui una aportació imprescindible a la disciplina dels Estudis Culturals Catalans.

Guillem Colom-Montero

Journal of Catalan Studies 2014

Bangor University